مدیریت شهری
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016
۷-۲۲
زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۴/۱۷ زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۴/۹/۱۸

نقش عوامل اجتماعی در احساس امنیت در نواحی روستایی (مطالعه مورد: جنوب استان تهران)

مرضیه تکه اکبرآبادی- کارشناس ارشد آینده پژوهی پژوهشگاه شاخص پژوه اصفهان، اصفهان، ایران.
علیرضا دربان آستانه*- استادیار گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده
احساس امنیت موضوع مهمی است که امروزه برای تداوم رشد و توسعه و افزایش انگیزه کار و فعالیت در جوامع مورد توجه قرار گرفته است. این موضوع در نواحی روستایی به دلیل ماهیت فعالیت و تولید در اراضی پراکنده و وسیع اهمیت مضاعفی دارد. مطالعه حاضر با هدف ارزیابی نقش عوامل اجتماعی در احساس امنیت روستاییان جنوب استان تهران به اجرا درآمد. جامعه آماری این تحقیق کلیه افراد بزرگسال (بالای ۱۸ سال) سه شهرستان ورامین، شهر ری و شهریار ساکن در نواحی روستایی در سال ۱۳۹۳ می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از آماره کوکران ۳۸۰ نفر تعیین و افراد مورد مطالعه با استفاده از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای در ۲۴ روستا انتخاب و مورد پرسشگری قرار گرفتند. روایی صوری پرسشنامه با کمک چند نفر از اساتید و محققین یک مرحله پیش‌آزمون مورد بررسی قرار گرفت و پس از اعمال اصلاحاتی مورد تایید واقع شد. همچنین پایایی مقیاس‌های تحقیق شامل احساس امنیت برابر ۰/۷۲۴، همچنین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی به ترتیب ۰/۶۷۶ و ۰/۶۹۵ به دست آمده است. به منظور بررسی ارتباط عوامل اجتماعی مرتبط با احساس امنیت از ضرایب پیرسون، اسپیرمن و اتا متناسب با مقیاس متغیرها استفاده شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد احساس امنیت در بعد اقتصادی در بازه صفر تا چهار ۱,۹۵، بعد اجتماعی ۱,۷۶، بعد جانی ۳، بعد مالی ۱,۹ و بعد ناموسی ۱,۹۶ می‌باشد. همچنین نتایج تحلیل همبستگی‌ها نشان می‌دهد متغیرهای سرمایه اجتماعی، عملکرد پلیس، رضایت از همسایگان، رضایت از شغل، ساعات استفاده از تلویزیون با احساس امنیت دارای ارتباط مثبت و متغیرهای میزان استفاده از ماهواره، تعداد درگیری، تعداد وقوع قتل، تعداد دفعات مشاهده بازداشت و تعداد خودکشی در روستا با متغیر وابسته ارتباط منفی دارند.

واژگان کلیدی: احساس امنیت روستاییان، عوامل فردی، عوامل محیطی، عوامل اجتماعی، جنوب استان تهران.

Factors affecting the feeling of security with an emphasis on social factors (Case study: the villages of south of Tehran province)

Abstract
The Feeling of security is an important issue that is necessary for to continue the growth and development, and Increase work and activities incentives in the community. This issue in rural areas Because of the nature of the activity and production in wide and spread land in the territory, has a double significance. Tehran Province is one of the central provinces of the country. The literal definition of the security, is protection against risk (objective security), the feeling of safety (subjective security) and freedom from doubt (confidence in personal receipts). The feeling of social security, is a positive mental mindset and orientation of citizens (convincing, relaxing) about the presence and influence of anti-security events and incidents (threats) in current and future conditions in the community. The feeling of financial security is to ensure people's assets and wealth against theft and robbery. The feeling of financial security is an assurance that can be achieved from providing material and financial needs. The feeling of financial security is established when a person feels that his property is inviolable and protected. On the other hand, 877 thousand people in this province are living in 757 rural settlements. Therefore, Aim of this study is investigate the Feeling of security of villagers and factors affecting it, in south of Tehran province. This research based on the objective is an Applied Research. This study, according to analysis of the current situation and assess the relationship between the variables is a descriptive- analytical research. The statistical population, is all heads of households in rural areas in south Tehran province. According to the 1390 census, the statistical population is 105,963 people. To calculate the sample size, the Cochran formula was used and 380 people were estimated. In order to select respondents, multi-stage sampling was used. Initially, in the first stage of sampling, three county of Varamin, Ray and shareyar were selected. An in the second stage, 24 villages were randomly selected, and were interviewed. The results show that all the variables including fighting in the village, The number of deaths in the village, number of arrests in the village and the number of suicides in the village there was a negative significant relationship with the feeling of security.
Keywords: villagers feel safe, personal factors, environmental factors, social factors, south of Tehran.

* نویسنده مسئول مکاتبات، شماره تماس: ۰۹۱۲۵۴۰۲۰۷۹؛ رایانامه: akbarabadi42@gmail.com

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

مقدمه

با گسترده و پیچیده‌تر شدن لایه‌های زندگی، امنیت نیز به طبع آن مفهوم پیچیده‌تری پیدا کرده است. امنیت مفهومی است متشکل از دو بعد ذهنی و عینی می‌باشد. از بعد عینی، امنیت اجتماعی به معنای ایجاد شرایط و موقعیت ایمن برای افراد جامعه و از بعد ذهنی، به معنای احساس امنیت است. بر این اساس امنیت، ارتباط مستقیمی با ذهنیت و ادراک مردم دارد. اگر مردم جامعه‌ای احساس کنند که پدیده امنیت کمرنگ شده و یا کاهش یافته است، ممکن است در مرحله اول آن را فقط به عنوان یک واقعیت ذهنی تلقی کنند، اما در مرحله بعد و به نحو ناخودآگاه به عنوان پدیده‌ای بیرونی تجلی خواهد یافت. «امنیتِ جامعه‌ای در مکتب کپنهاگ، که بوزان از اعضای کلیدی آن بود، یک مفهوم مرکزی دارد و آن عبارت است از هویت» (بوزان، ۱۳۸۶، ۴۲). «هرگاه گروه اجتماعی احساس کند باور و رویه‌های فرهنگی و اجتماعی‌اش انکار، مهار یا دست‌کاری می‌شود احساس ناامنی می‌کند» (kymlika ۳۲-۳۰ ,۲۰۰۲).

احساس امنیت از ابتدایی‌ترین نیازهای شهروندان در جامعه‌ی شهری است. تعریف لغوی امنیت عبارت از حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به دریافت‌های شخصی) است (زارعی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۳) فرهنگ آکسفورد، «امنیت» را شرایطی که در آن یک موجود در معرض خطر نیست یا از خطر محافظت می‌شود تعریف کرده است (پوریان، ۱۳۸۹، ص ۱۶۷). از دیدگاه «آرنولد ولفرز» امنیت در معنای عینی آن فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب شده و در معنای ذهنی آن، فقدان هراس از این‌که ارزش‌های مزبور مورد حمله قرار گیرند است (زارعی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۳).

وقوع جرم یک چالش فراگیر در جوامع می‌باشد. بررسی‌ها نشان می‌دهد میزان جرایم در مجموع رشد پیدا کرده و یکی از عمده ترین تهدیدات امنیتی سکونتگاه‌ها بشمار می‌آید (kollias et al,۲۰۱۳,۱۲۲). از آنجایی که جرم و جنایت به شهروندان آسیب می‌رساند، ایجاد محیط‌های امن به نظر می‌رسد از موضوعات بسیار جدی است(Heon moon & etal ,۲۰۱۴,۲۸۸). امن سازی فضای سکونتگاه یک فرایند سیاسی پویاست که جهش یافته بر اساس ساختارهای تهدیدات، احتیاجات و نیازمندی‌ها می‌باشد (Fussey et al, ۲۰۱۱,۲۷).

به عقیده بسیاری از کارشناسان، وجود امنیت در یک جامعه به همان اندازه مهم است که احساس امنیت در آن جامعه و چه بسا احساس امنیت در جامعه مهم‌تر از وجود امنیت است؛ چرا که واکنش‌های فرد در جامعه بستگی به میزان دریافت و ادراک او از امنیت دارد. بر این اساس تا زمانی که از نظر فرد، امنیت در جامعه وجود نداشته باشد، احساس امنیت نیز نخواهد کرد (نوروزی و فولادی سپهر، ۱۳۸۸؛ ۱۳۲). اگر مردم، فضایی را به دلیل عدم راحتی و یا ترس استفاده نکنند، عرصه عمومی از بین می‌رود و ترس یا احساس ناامنی، یکی از مهمترین عوامل تهدید کننده حضور مردم در فضاهای عمومی است (زنگی آبادی و زنگنه، ۱۳۹۰). ناامنیِ مکان‌ها و فضاهای عمومی، نشاط و سلامتی را در زندگی روزمره مختل می‌کند و با ایجاد مانع بر سر راه رشد فرهنگی و مشارکت عمومی، هزینه‌های زیادی را بر جامعه تحمیل می‌نماید (Carmona,۲۰۰۳: ۱۱۹).

ترس و ناامنی در طی زمان تأثیرات مخرب و منفی بر کیفیت زندگی دارد و منجر به مراقبت و محافظت غیر ضروری مردم از خودشان شده و آن‌ها را از فعالیت‌های اجتماعی می‌دارد و سطح بی اعتمادی به دیگران را افزایش می دهد و در نهایت باعث کاهش و رکود کارکردهای اقتصادی و اجتماعی جامعه می‌شود (Doenges, ۲۰۰۰;۵۹۷). استان تهران یکی از استان‌های مرکزی کشور است که به دلیل مرکزیت و قرار گرفتن پایتخت در آن از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. براساس آمار سال ۱۳۹۰، جمعیت بیش از ۱۲ میلیون نفری این استان که حدود ۱۶ درصد از جمعیت کشور را به خود اختصاص می‌دهد و بازار مهمی برای محصولات زراعی و دامی است. از طرف دیگر ۸۷۷ هزار نفر از جمعیت این استان در ۷۵۷ نقطه روستایی ساکن می‌باشند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰) که بخش قابل توجهی از آنها از محل زراعت، دامداری و باغداری امرار معاش می‌نمایند. هرچند شاخص‌های امنیتی این استان

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

نسبت به سایر استان‌ها، در وضعیت نامناسب و یا بحرانی نیست (جربانی، ۱۳۸۹؛ ص ۱۰۶- نورایی و صیدی، ۱۳۸۹؛ ص ۱۰۶)، لکن احساس امنیت می‌تواند جاذبه سکونت و فعالیت دراین نقاط با مشکل جدی مواجه نماید. به همین دلیل مطالعه حاضر با هدف بررسی احساس امنیت روستاییان جنوب استان و عوامل موثر بر آن مورد بررسی قرار می‌گیرد. سئوالات پژوهشی مطالعه حاضر عبارتند از:

۱- احساس امنیت روستاییان در منطقه مورد مطالعه در چه سطحی است؟

۲- عوامل اجتماعی چه ارتباطی با احساس امنیت روستاییان جنوب استان تهران دارند؟

مبانی نظری پژوهش

مفهوم امنیت

تعریف لغوی امنیت عبارت از حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به دریافت‌های شخصی) است (زارعی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۳). از دیدگاه آرنولد ولفرز امنیت در معنای عینی آن فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب شده و در معنای ذهنی یعنی فقدان هراس از این‌که این ارزش‌ها مورد حمله قرار گیرند است (زارعی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۳). نخستین مباحث سیاسی و فلسفی در حوزه امنیت را می‌توان در مباحث فلاسفه یونان باستان همچون افلاطون و ارسطو جستجو کرد (خوش‌فر، ۱۳۸۱، ص ۲۵۴). وجود امنیت و احساس امنیت هر دو مهم و جدی ارزیابی می‌شوند هر چند برخی معتقدند احساس امنیت بر وجود امنیت مقدم است. نیاز به احساس امنیت (یا احساس ایمنی) از نیازهای اساسی آدمی است و در سلسله نیازهای آدمی بلافاصله بعد از نیازهای فیزیولوژیکی قرار می‌گیرد و تنها با برآورده شدن این نیاز است که نیازهای والاتر و متعالی‌تر (نیاز به خلاقیت و خودیابی) مجال ظهور و رشد می‌یابند و به خطر افتادن این نیاز و عدم تحقق آن، موجب بازگشت افراد به سطوح ابتدایی‌تر رشد و تحول شخصیت می‌گردد (الیاسی، ۱۳۸۶، ص ۴). «میان ترس و خطر، یا احساس امنیت کردن و در امان بودن تفاوت وجود دارد. از نظر علمی درک اثرات جرم، یعنی ترس از وقوع جرم به اندازهٔ خود آن، یعنی خطرهای آماری حاصل از وقوع جرم اهمیت دارد. واکنش نسبت به ترس از قربانی شدن، باعث می‌شود که بسیاری از مردم، از خطرات دوری کنند یا حداقل میزان در معرض خطر قرار گرفتن خود را کاهش دهند، که این خود می‌تواند منجر به عدم حضور مردم نه تنها در یک مکان خاص بلکه در بیشتر فضاهای عمومی شود» (Carmona,۲۰۰۳: ۱۱۹).

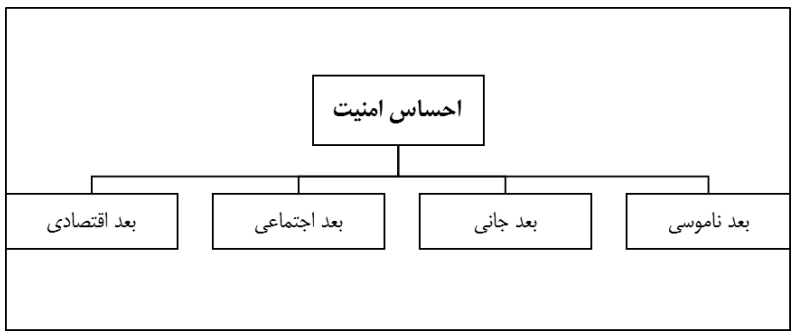
احساس امنیت و ابعاد آن

در برخی مطالعات ترس از جرم هم معنی با مفهوم امنیت در نظر گرفته شده است (Karakus,۲۰۱۰,۱۷۷). ترس از جرم به معنای هیجان یا احساس هشدار یا ترس که سبب آگاهی یا پیش بینی از خطر می‌شود (Franklin et al,۲۰۰۸,۳۱). در واقع واکنش فردی و درک و احتمال به قربانی شدن می‌باشد. قدرت فاکتور مستقلی است که می‌تواند بر روی افراد از راه‌های مختلف و تجربیات واقعی اثرگذار باشد (Wood et al,۲۰۰۷,۲۱). احساس امنیت احساسی است که بوسیله درک افراد از محیط که مربوط به جنبه هایی از جرم و جنایت در محیط بوده است بدست می‌آید.

احساس امنیت نوعی ذهنیت و جهت‌گیری روانی مثبت (رضایت بخش، قانع‌کننده و آرامش‌بخش) شهروندان نسبت به عدم تاثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایع ضدامنیتی (تهدیدات) در شرایط فعلی و آتی است (حاجیانی، ۱۳۸۴، ص ۲۸). احساس امنیت جزو ابتدایی‌ترین نیازهای شهروندان در جامعه است.

«احساس امنیت به احساس روانی شهروندان از عوامل تهدیدکننده جرم بر می‌گردد و ممکن است میزان احساس ناامنی فرد با واقعیت خارجی میزان عوامل تهدیدکننده مطابقت نداشته باشد یا بر عکس، متناسب با میزان و اثر عوامل تهدیدکننده، میزان احساس ناامنی فرد نیز در نوسان باشد. بنابراین در جامعه‌ای که امنیت وجود دارد، ضرورتاً احساس امنیت ممکن است وجود نداشته باشد، چرا که احساس امنیت از عواملی مانند ذهنیت مردم از جامعه مورد مطالعه نشئت می‌گیرد» (Abdullah et al, ۲۰۱۲; ۶۴). احساس امنیت فرایند روانی و اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها علائق و خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

نمودار ۱. ابعاد احساس امنیت

روانـی خـود در ایجـاد و از بیـن بـردن آن نقش اساسـی دارند (بیـات، ۱۳۸۸، ص ۳۲).

بـرای احسـاس امنیـت، در مطالعـات مختلـف ابعـاد و مولفه‌هـای متعـددی تعریـف شـده اسـت. دلاور و جهانتـاب، ابعـاد احسـاس امنیـت را شـامل چهار بعـد «احسـاس امنیت جانـی»، «احسـاس امنیـت اقتصـادی (فـردی و عمومـی)»، «احسـاس امنیـت ناموسـی» و «احسـاس امنیـت اجتماعی» معرفـی می‌کننـد (دلاور، جهانتـاب، ۱۳۹۰؛ ص ۸۰). جمالـی و شـایگان در مطالعـه خـود بـرای ارزیابی احسـاس امنیت از سـه شـاخص احسـاس امنیت جانی، احسـاس امنیت مالی و احسـاس امنیـت عاطفی اسـتفاده کردنـد (جمالی و شـایگان، ۱۳۹۰؛ ص ۱۰۴)، حسـنوند بـرای سـنجش احسـاس امنیـت از سـه شـاخص احسـاس امنیـت مالـی، جانـی و اجتماعـی اسـتفاده نمـود (حسـنوند، ۱۳۹۰؛ ۷۰). در مجمـوع در اغلـب مطالعـات چهـار بعـد احسـاس امنیـت اجتماعی، اقتصـادی و جانی و ناموسـی مورد توجه قرار گرفته اسـت (دربان آسـتانه، ۱۳۹۴).

احسـاس امنیـت اجتماعـی نوعـی ذهنیـت و جهت‌گیـری روانـی مثبـت (رضایـت بخـش، قانـع کننـده، آرامش‌بخـش) شـهروندان نسـبت به عدم تاثیرگذاری حضور و بروز رویدادها و وقایـع ضـد امنیتـی (تهدیدهـا) در شـرایط فعلـی و آتـی در حوزه‌هـای امنیـت اجتماعـی محسـوب می‌شـود. احسـاس امنیـت مالـی عبـارت اسـت از احسـاس تضمیـن دارایی‌ها و ثـروت از دزدی و اطمینـان خطـری کـه از تامیـن نیازهـای مـادی و مالـی حاصـل می‌شـود (جمالـی و شـایگان، ۱۳۹۰، ص ۱۰۴). احسـاس امنیـت جانـی زمانـی ایجاد می‌شـود که فـرد احسـاس کنـد جـان افـراد از هرگونـه تعـرض و تهدیـد در امـان اسـت (حسـنوند، ۱۳۹۰، ص ۷۰). در ایـن مطالعـه نیـز براسـاس نتایـج مطالعات انجام شـده برای سـنجش این مفهـوم چهار بعد ناموسـی، جانی، اجتماعـی، اقتصادی و مالی در نظـر گرفته شـده اسـت.

پیشنه تحقیق

مطالعـات متعـددی در زمینـه احسـاس امنیـت در ایـران و جهـان انجام شـده اسـت. عمده مطالعات انجام شـده بیشـتر بـه لحاظ جغرافیایی در شـهرها و براسـاس جنسـیت بر روی زنـان صـورت گرفتـه و مطالعـات اندکـی در زمینه احسـاس امنیـت و یـا امنیت در نواحی روسـتایی انجام شـده اسـت که در ادامـه بـه برخـی از آنها اشـاره می‌شـود.

مدل مفهومی تحقیق

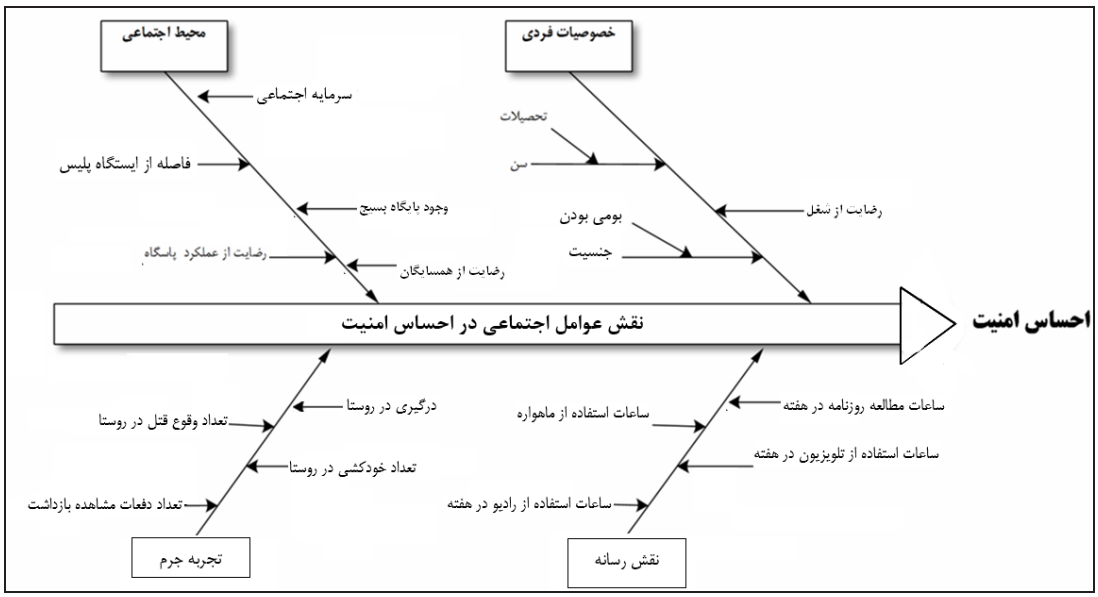
ایـن مطالعـه دارای دو هـدف اصلـی شـامل اول «ارزیابـی احسـاس امنیت روسـتاییان» و «دوم بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با احسـاس امنیت روسـتاییان» در منطقه مورد مطالعه می‌باشـد. بـه عبـارت دیگـر در ایـن مطالعـه دو گـروه متغیر مسـتقل و وابسـته قابـل شناسـایی اسـت. وضعیت احسـاس امنیـت متغیر وابسـته تحقیق محسـوب می‌شـود و براسـاس فرضیـه دوم سـعی می‌شـود عوامـل تاثیرگـذار بر ایـن متغیر شناسـایی و تبییـن شـود. احسـاس امنیـت جامعـه آمـاری از ترکیـب احسـاس امنیـت روسـتاییان در پنـج بعـد اقتصادی، اجتماعی، مالی، ناموسـی و جانی قابل سـنجش می‌باشـد. در طـرف دیگـر مسـئله، یعنـی عوامل موثـر بر احسـاس امنیت بایـد متغیرهـا و عوامـل احتمالـی اثر گـذار بر متغیر احسـاس امنیـت شناسـایی شـوند تـا در منطقـه مـورد مطالعـه مـورد ارزیابی و تحلیل قرار گیرد. در این مطالعه با اسـتفاده از مبانی نظـری و مطالعات سـایر محققـان متغیرهـای اجتماعی موثر

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول ۱. پیشینه تحقیق؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

نام مقاله	محقق و سال	عوامل موثر	مکان	تکنیک و روش
بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان تهرانی	بیات، ۱۳۸۸	میزان احساس ناامنی از حیث جنسیت، منطقه، محل سکونت، تأهل و سن پاسخگویان متفاوت است. همچنین نوع پرداخت رسانه‌های جمعی	تهران	همبستگی و رگرسیون
بررسی ارتباط بین مسئولیت اجتماعی جوانان و احساس امنیت اجتماعی	ایمان و همکاران، ۱۳۸۹	مسئولیت اجتماعی (r=۰,۶۴)، تعهد اجتماعی (r=۰,۵۲)، اعتماد اجتماعی(۰,۷۲) و تحصیلات جوانان (۰,۳۴)	مشهد	همبستگی و رگرسیون
بررسی احساس امنیت شهروندان و عوامل موثر در آن	موسوی و همکاران، ۱۳۸۷	سن، جنس، منشأ اجتماعی، اعتماد اجتماعی، رضایت اجتماعی و آگاهی اجتماعی	تهران	همبستگی و رگرسیون
نقاط داغ منطقه جرم جنایت شهری برای زنان مسافر	Rohana Sham, Norhayati, Omar Dia Widyawati Amat(2012)	ویژگی‌های وسایل حمل ونقل عمومی، تجربه جرم وجنایت	مالزی	Cluster sampling method پرسشنامه و همبستگی
ترس از جرم دربین شهروندان ترکیه	Onder Karakus, Edmund F. McGarrell,Oguzhan Basibuyuk (2010)	مناطق مسکونی (شهری وروستایی) سن جنسیت، درآمد، تحصیلات، بزه، مالکیت خانه، اختلال، یکپارچه سازی، رضایت و اجرای قانون	ترکیه	پرسشنامه،همبستگی
ترس از جرم و جنایت و آسیب پذیری: با استفاده از یک نمونه ملی از امریکا	Nicole E. Rader, ,Jeralynn S. Cossman Jeremy R. Porter(2012)	آسیب پذیری فیزیکی (به عنوان مثال، جنس، سن، سلامت) ویژگی‌های آسیب پذیری اجتماعی (به عنوان مثال، نژاد و وضعیت اجتماعی و اقتصادی)	امریکا	multilevel path modeling approach ونمونه گیری
بررسی رابطه بین ویژگی‌های فردی، بافت محله، و ترس از جرم و جنایت	Brittney K. Scarborough Toya Z. Like-Haislip Kenneth J. Novak Wayne L. Lucas Leanne F. Alarid(2010)	مشخصات دموگرافیکی (سن جنس نژاد تحصیلات، قومیت) ویژگی محله (اختلال واشفتگی)	امریکا (کانزاس سیتی)	an Ordinary Least Squares(OLS) regression Model
امنیت(ناامنی)شهری وارزیابی فقر شدید: ادراک ساکنان شهری بخارست	Mirela Paraschiv(2012)	بی خانمانی و فقر	رومانی (بخارست)	پیمایشی
ترس از جرم زنان :چشم انداز روستایی	Jo Little، Ruth Panelli, Anna Kraack(2005)	جنس و مناطق روستایی، تجربه جرم	نیوزلند، انگلستان	پیمایشی

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

نمودار ۲. مدل مفهومی تحقیق

و مرتبط با متغیر وابسته (احساس امنیت)، در چهار عامل خصوصیات فردی، محیط اجتماعی، تجربه جرم و عملکرد رسانه گروه بندی شد. مهمترین متغیرهای شناسایی شده در عامل خصوصیات فردی شامل تحصیلات، سن، رضایت از درآمد و رضایت شغل می‌باشد. در گروه عوامل محیط اجتماعی که حاکی از تاثیر اجتماع بر احساس امنیت است متغیرهایی همچون حضور و عملکرد پلیس و نیروی انتظامی، پایگاه‌های بسیج، ارتباط و تعامل مناسب فرد با همسایگان و نیز همکاران در محل کار، سرمایه اجتماعی در منابع مورد تاکید قرار گرفتند. عامل سوم تجربه جرم توسط فرد به صورت ملموس از طریق قربانی شدن، یا مشاهده و یا شنیدن اخبار جرم و جنایت توسط اطرافیان می‌باشد. براین اساس متغیرهایی همچون سابقه جرم و جنایت در روستا، تماس‌های اجتماعی، تجربه مستقیم جرم و عملکرد رسانه‌ها مورد تاکید قرار می‌گیرد. با عنایت به موارد یاد شده مدل مفهومی‌تحقیق را می‌توان به صورت شکل زیر (نمودار شماره ۲) متصور شد.

روش پژوهش

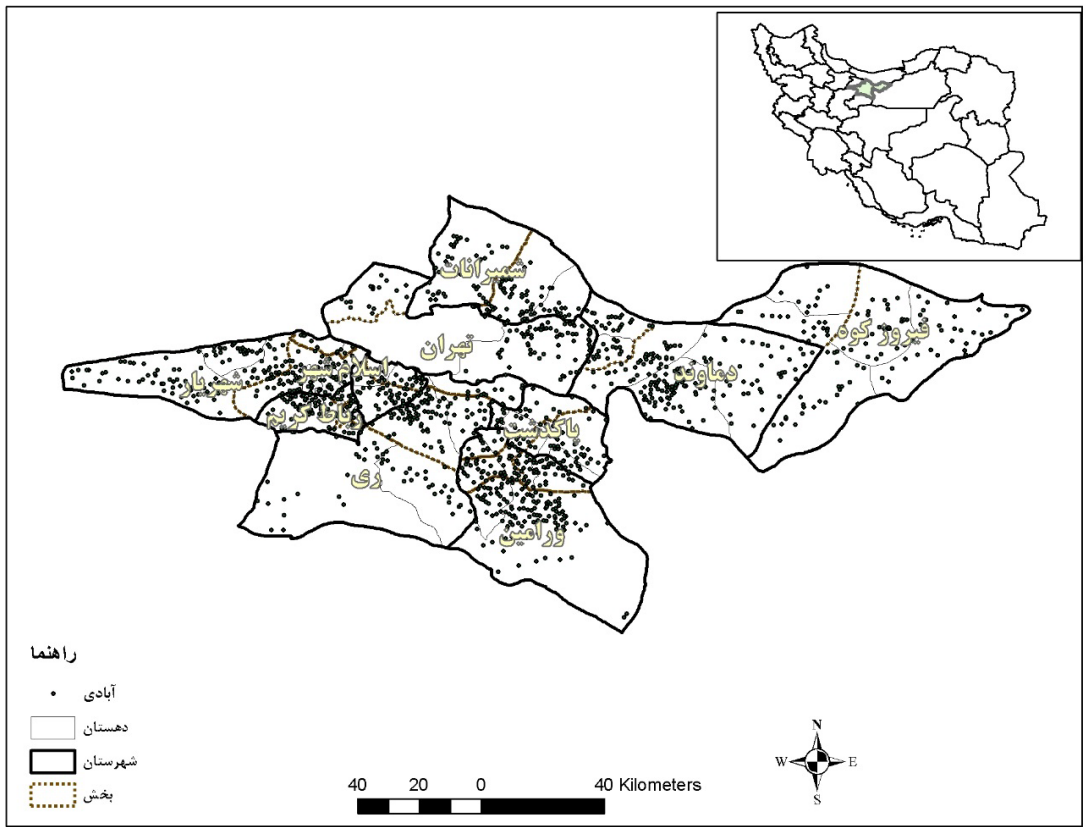
این پژوهش بر اساس هدف جزء تحقیقات کاربردی است. زیرا از نظریات امنیت اجتماعی و احساس امنیت در جهت آشنایی با وضعیت احساس امنیت روستاییان در استان تهران استفاده می‌شود و نتایج آن برای کاهش پیامدهای منفی آن قابل استفاده است. بر اساس ماهیت و روش، این پژوهش به لحاظ تکیه بر استدلال محکمی چون نظریات احساس امنیت، مطالعه چیستی و چگونه بودن موضوع و چرایی مسئله و ابعاد آن، تحلیل وضع موجود و ارزیابی ارتباط بین متغیرها، جزء تحقیقات توصیفی- تحلیلی است. در این پژوهش جامعه آماری کلیه سرپرستان خانوارهای ساکن در نواحی روستایی جنوب استان تهران که در زمان مطالعه (سال ۱۳۹۳) در روستا حضور داشتند می‌باشد. براساس سرشماری سال ۱۳۹۰تعداد آنها ۱۰۵۹۶۳ می‌باشد. براین اساس واحد تحلیل فرد می‌باشد. به منظور محاسبه حجم جامعه آماری از فرمول کوکران به شرح زیر استفاده شد. دراین فرمول مقدار z بادقت اطمینان ۹۵ درصد برابر ۱,۹۶ و میزان p و q به ترتیب ۰,۵ و ۰,۵ و مقدار d برابر ۰,۰۵ در نظر گرفته شد که در مجموع تعداد ۳۸۰ نفر برآورد شد.

به منظور انتخاب پاسخگویان در مطالعه از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای استفاده شد. برای این منظور ابتدا در مرحله اول با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی سه شهرستان ورامین، ری، شهریار انتخاب شدند و در مرحله دوم ۲۴ روستا در شهرستان‌های یاد شده به صورت تصادفی انتخاب و مورد پرسشگری قرار گرفتند.

داده‌های مورد نیاز با استفاده از پرسشنامه بسته از جامعه

فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

نقشه ۱. موقعیت منطقه مورد مطالعه در گستره جغرافیایی استان تهران

آماری گردآوری شد. پرسشنامه طراحی شده شامل شش بخش می‌باشد. بخش اول به بررسی خصوصیات فردی پاسخگویان، بخش دوم رضایت از زندگی، بخش سوم احساس امنیت روستاییان، بخش چهارم سرمایه اجتماعی و اعتماد روستاییان، بخش پنجم زیرساخت‌ها و اطلاعاتی در مورد وقوع جرم در منطقه مورد بررسی قرار گرفته است. روایی صوری پرسشنامه با کمک چند نفر از اساتید و محققین یک مرحله پیش‌آزمون مورد بررسی قرار گرفت و پس از اعمال اصلاحاتی مورد تایید واقع شد. همچنین پایایی مقیاس‌های تحقیق شامل احساس امنیت برابر ۰/۷۲۴، همچنین سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی به ترتیب ۰/۶۷۶ و ۰/۶۱۵ به دست آمده است. به منظور بررسی ارتباط عوامل مرتبط با احساس امنیت از ضرایب پیرسون، اسپیرمن و کای اسکوئر متناسب با مقیاس متغیرها استفاده شد و در گام بعد با استفاده از رگرسیون چندگانه، تاثیر متغیرهای غربال شده بر متغیر وابسته مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌های تحقیق

خصوصیات پاسخگویان

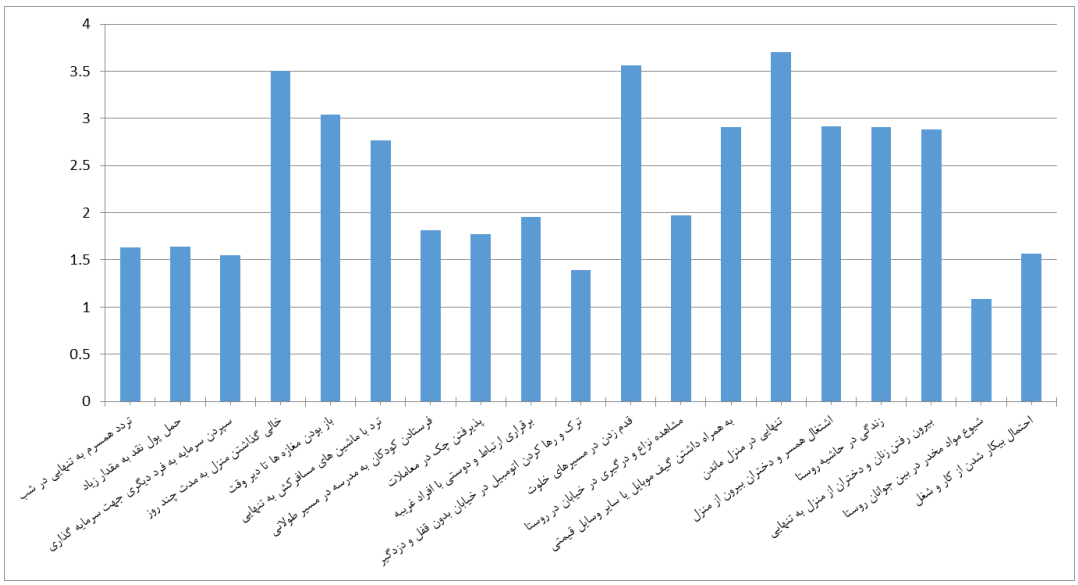
نتایج تحقیق حاکی از آن است میانگین سنی پاسخگویان ۳۶,۱۳ سال بیشترین فراوانی پاسخگویان در سنین منفرد، ۲۸ ساله‌ها می‌باشند. از نظر جنسیت بیش از ۳۸ درصد پاسخگویان زن (تعداد ۱۴۰ نفر) و تعداد ۲۲۵ نفر مرد (۶۱/۱ درصد) هستند. همچنین تعداد ۲۵۹ نفر پاسخگویان بومی منطقه (۷۰,۸ درصد) و۱۰۷ نفر (۲۹,۲درصد) غیر بومی، در منطقه سکونت گزیده اند. از نظر تحصیلات نیز بیشترین تعداد آزمودنی‌ها مقطع متوسطه (۳۱,۹ درصد)، حدود یک پنجم پاسخگویان ابتدایی (۱۹/۳ درصد) و فقط از ۱/۱ درصد پاسخگویان فوق لیسانس و بالاتر هستند. تعداد ۹ نفر به این سوال پاسخ ندادند.

احساس امنیت

احساس امنیت متغیر وابسته این تحقیق است که در پنج بعد جانی، مالی، ناموسی و اجتماعی با استفاده از نوزده گویه مورد سنجش قرار گرفته است. نتایج حاکی از آن است که

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

نمودار ۳. نتایج احساس امنیت به تفکیک گویه‌های مورد بررسی؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

بیشترین احساس امنیت در مورد گویه‌ها باز بودن مغازه‌ها تا دیر وقت با میانگین ۳,۰۴، خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز با میانگین ۳,۵، قدم زدن در مسیرهای خلوت با میانگین ۳,۵ و تنهایی در منزل ماندن با میانگین ۳,۷ می‌باشد و از سوی دیگر کمترین احساس امنیت مربوط به گویه‌های شیوع مواد مخدر در بین جوانان روستا با میانگین ۱,۰۸، ترک و رها کردن اتومبیل در خیابان بدون قفل و دزدگیر با میانگین ۱,۳، احتمال بیکار شدن از کار و شغل با میانگین ۱,۵ و سپردن سرمایه به فرد دیگری جهت سرمایه گذاری با میانگین ۱,۵۴ می‌باشد.

به منظور آشنایی بیشتر با وضعیت احساس امنیت در تحلیل دیگر احساس امنیت روستاییان به تفکیک ابعاد مورد بررسی قرار گرفت. برای این منظور گویه‌های هر بعد پس از هم جهت نمودن گویه‌ها به صورت میانگین با هم ترکیب و از ترکیب نتایج ابعاد، شاخص احساس امنیت عمومی استخراج شد. نتایج در جدول ۲ درج شده است. براین اساس بیشترین احساس امنیت مربوط به امنیت جانی می‌باشد که باتوجه اینکه آزمون t آن در سطح اطمینان بالای ۹۹ درصد معنی‌دار است و اختلاف بین میانگین مشاهده و مقدار مفروض (۲,۱) مثبت است، لذا می‌توان گفت احساس امنیت در روستاهای مورد مطالعه در سطح قابل قبولی قرار دارد. با اینحال آزمون t در دو بعد امنیت اقتصادی و ناموسی معنی دار نشده است. لذا می‌توان نتیجه‌گرفت وضعیت احساس امنیت در این دو بعد در حد متوسط می‌باشد. اما آزمون یاد شده در مورد دو بعد احساس امنیت اجتماعی و مالی در سطح اطمینان ۹۹ و ۹۵ درصد معنی‌دار شده است و نظر به اینکه اختلاف بین میانگین مشاهده شده و عدد مفروض منفی است لذا می‌توان نتیجه‌گرفت احساس امنیت در این دو بعد دارای وضعیت نامطلوبی است.

همانگونه که اشاره شد ایندکس احساس امنیت عمومی از ترکیب میانگین گویه‌ها محاسبه شده است. میانگین مشاهده شده در این ایندکس برابر ۱,۹۵ می‌باشد (جدول ۳) و مقدار مفروض و تئوریک ۲,۱ می‌باشد. هرچند اختلاف بین میانگین مشاهده شده و عدد مفروض منفی است، اما نظر به اینکه آزمون t از نظر آماری معنی‌دار نشده است(sig=۰,۵۸)، لذا احساس امنیت عمومی در منطقه مورد مطالعه در سطح متوسطی قرار دارد.

عوامل اجتماعی مرتبط با احساس امنیت

خصوصیات فردی

یکی از مهمترین متغیرهای مربوط به عوامل اجتماعی، خصوصیات فردی است. که به تفکیک متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرد (جدول ۵):

۱. سن: نتایج نشان می‌دهد بین متغیر سن و متغیر

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول ۲. وضعیت ایندکس احساس امنیت به تفکیک ایندکس کل و ابعاد آن؛ منبع: یافته‌های تحقیق.

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	sig
بعد احساس امنیت اقتصادی	۱,۹۵۳۶	۰,۹۳۶۶۴	-۰/۹۴۹	۰/۳۴۳
بعد احساس امنیت جانی	۳	۱,۰۹۰۴۳	۱۷,۵۴۵	۰/۰۰۰
بعد احساس امنیت اجتماعی	۱,۷۶	۰/۹۰۴	-۵,۰۳۰	۰/۰۰۰
بعد احساس امنیت مالی	۱,۹۰	۱/۱۳۳	-۰/۵۰۷	۰/۰۴۱۲
بعد احساس امنیت ناموسی	۱,۹۶	۱/۰۹۱	-۰/۵۲۷	۰/۵۹۹

جدول ۳. نتایج آزمون t تک نمونه در خصوص ایندکس امنیت عمومی (مقدار مفروض= ۲,۱)؛ منبع: یافته‌های تحقیق

T	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	اختلاف میانگین	۹۵ درصد فاصله اطمینان	
				پایین‌تر	بالاتر
-۰/۹۲۱	۳۶۵	۰/۳۵۸	-۰/۰۴۱	-۰/۱۲۸	۰/۰۴۶

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

وابسته همستگی منفی و معنی‌داری وجود دارد. به عبارت دیگر با افزایش سن احساس امنیت کاهش می‌یابد. البته نظر به اینکه افراد مورد مطالعه سرپرستان خانوار هستند و دارای میانگین سنی ۳۶ سال می‌باشند، با افزایش سن افراد به سمت میانسالی و پیری پیش می‌روند که کاهش احساس امنیت ناشی از کبر سن و نیز افزایش تجربه افراد در مورد خطرات جامعه می‌تواند تاحدودی علت این نتیجه باشد.

۲. سطح تحصیلات: براساس نتایج مطالعه بین سطح تحصیلات افراد و احساس امنیت ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. به عبارت دیگر احساس امنیت در افراد با هر نوع تحصیلاتی فرق نمی‌کند.

۳. رضایت از شغل: ارتباط مثبت و معنی‌دار مشاهده شده بین این متغیر و احساس امنیت حاکی از این است که با افزایش رضایت شغلی، احساس امنیت آنها بهبود می‌یابد. دلیل این ارتباط می‌تواند به دلیل روحیه بالاتر در این افراد و نیز سطح درآمدی بالاتر در این گروه از افراد می‌باشد که توان مقابله با ریسک را در این افراد بالا می‌برد.

۴. جنسیت: یکی از متغیرهایی که در بسیار از مطالعات مورد توجه قرار گرفته است و پیش‌بینی می‌شد احساس امنیت در زنان ضعیف‌تر از مردان باشد اما ضریب همبستگی ضعیف (۰/۰۵۵) حاکی از بی ارتباط بودن نقش این متغیر در احساس امنیت می‌باشد.

۵. بومی و غیربومی بودن: افراد بومی به دلیل شبکه اجتماعی گسترده‌ای که دارند پیش بینی می‌شود دارای احساس امنیت بالاتری باشند اما در این مطالعه چنین نتیجه‌ای مشاهده نشد. براساس مشاهدات در زمان تحقیق دلیل این نتیجه مهاجرپذیر بودن روستاهای اطراف شهر تهران می‌باشد که سهم غیربومیان را نسبت به افراد بومی افزایش داده است و نقش شبکه‌های اجتماعی محلی را کمرنگ‌تر کرده است.

عملکرد رسانه

رسانه‌ها به دلیل تاثیری که بر جو روانی جامعه و تزریق جو و محیط آرامش بخش و یا بزرگنمایی حوادث‌ها و سیاه‌نمایی وضع موجود دارند، نقش زیادی بر احساس

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول ۴. رابطه احساس امنیت با خصوصیات فردی؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

نام متغیر	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
سن	ترتیبی	اسپیرمن	-۰/۸۵۶	۰/۰۰۰
سواد	نسبی	پیرسون	-۰/۰۴۱	۰/۲۲۳
رضایت از شغل	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۱۰۶	۰/۰۴۲
جنسیت	اسمی	اتا	۰/۰۵۵	-
بومی و غیربومی	اسمی	اتا	۰/۰۴۲	-

جدول ۵. رابطه احساس امنیت با عملکرد رسانه؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

نام متغیر	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
ساعات استفاده از رادیو در هفته	نسبی	پیرسون	۰/۱۱۲	۰/۰۵۳
ساعات استفاده از تلویزیون در هفته	نسبی	پیرسون	۰/۱۹۱	۰/۰۳۰
ساعات استفاده از ماهواره در هفته	نسبی	پیرسون	-۰/۱۱۵	۰/۰۲۶
ساعات مطالعه روزنامه در هفته	نسبی	پیرسون	-۰/۰۲۴	۰/۳۵۶

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

امنیت نیز می‌توانند داشته باشند. در این در بین رسانه‌های داخلی سه رسانه شامل رادیو، تلویزیون و روزنامه بررسی شدو نتایج نشان می‌دهد بین متغیر وابسته و متغیر ساعات استفاده از تلویزیون ارتباط مثبت و معنی‌داری مشاهده شد که حامی از تاثیر قدرتمند این رسانه در مدیریت جوروانی جامعه می‌باشد. از سوی دیگر در این گروه متغیر تعداد ساعات مطالعه روزنامه در هفته و ساعات استفاده از رادیو فاقد ارتباط معنی‌دار با متغیر وابسته بودند. سطح معنی‌داری همبستگی بین ساعات استفاده از رادیو و متغیر وابسته (۰/۰۵۳) نشان می‌دهد هرچند از نظر آماری معنی‌دار نشد اما با فاصله اطمینان بسیار کمی رد شده است و اهمیت این متغیر در تبیین متغیر وابسته را نشان می‌دهد. در این مطالعه همچنین ارتباط بین تعداد ساعات استفاده از کانال‌های ماهواره‌ای بررسی شد که نتایج نشان می‌هد ارتباط منفی و معنی‌داری با میزان احساس امنیت پاسخگویان دارد. این نتیجه نقش مخرب رسانه‌های بیگانه در سیاه‌نمایی و کاهش اعتماد مردم به پلیس را نشان می‌دهد.

تجربه جرم

تجربه جرم معنای تجربه مستقیم جرم توسط فرد و قربانی شدن او در یک جنایت و یا تجربه غیر مستقیم و مشاهده و یا شنیدن جرم‌های صورت گرفته در محل زندگی است. در این مطالعه به منظور بررسی این موضوع چهار متغیر «درگیری در روستا»، «تعداد وقوع قتل در روستا»، «تعداد دفعات مشاهده بازداشت در روستا» و «تعداد خودکشی در روستا» تعریف و مورد سنجش قرار گرفت. نتایج در جدول ۶ درج شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد تمامی متغیرهای مورد بررسی در این خصوص ارتباط منفی و معنی‌داری با احساس امنیت دارند. به عبارت دیگر با افزایش درگیری‌ها، وقوع قتل‌ها، بازداشت‌ها و خودکشی‌ها در روستا احساس امنیت روستاییان کاهش یافته است.

محیط اجتماعی

در گروه محیط اجتماعی شش متغیر مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد قویترین ارتباط . مثبت و معنی دار مربوط به سرمایه اجتماعی بین روستاییان می‌باشد.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

جدول ۶. رابطه احساس امنیت با تجربه جرم؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

نام متغیر	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
درگیری در روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۰۲۱۱	۰,۰۲۱
تعداد وقوع قتل در روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۱۹۹	۰/۰۰۰
تعداد دفعات مشاهده بازداشت در روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۱۸۷	۰,۰۳۱
تعداد خودکشی در روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۱۹۲	۰/۰۳۲

جدول ۷. رابطه احساس امنیت با محیط اجتماعی؛ ماخذ: یافته های تحقیق.

نام متغیر	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	مقدار ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
سرمایه اجتماعی	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۴۶۴	۰/۰۰۰
رضایت از عملکرد پاسکاه	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۱۵۸	۰,۰۰۰
وجود پاسگاه در روستا	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۲۱۲	۰/۰۰۰
فاصله پاسگاه از روستا	نسبی	پیرسون	-۰/۱۰۳	۰/۰۸۴
پایگاه بسیج در روستا	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۰۱۳	۰/۸۰۹
رضایت از همسایگان	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۴۰۳	۰/۰۰۰

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

به عبارت دیگر افرادی که اعتماد و همبستگی خوبی با جامعه محلی خود دارند و نقش فعالی در جامعه در کمک به روستاییان و دستگاه‌های دولتی بازی می‌کنند احساس امنیت بالاتری دارند. علاوه بر آن رضایت از همسایگان یکی دیگر از متغیرهایی بود که مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد ارتباط مثبت و قوی بین احساس امنیت و رضایت از همسایگان وجود دارد. بدیهی است چنین رضایتی در این ایجاد شبکه‌های قوی اجتماعی و حمایت متقابل همسایگان در شرایط خطرناک می‌تواند باعث افزایش اعتماد به نفس و در نتیجه احساس امنیت بیشتر می‌شود. پلیس مشخص‌ترین عامل بازدارنده جرم و جنایت در جامعه است و لذا در صورتی که پلیس نقش خود را به خوبی ایفا نماید می‌تواند باعث افزایش احساس امنیت در جامعه شود. نتایج تحقیق نیز موئید این واقعیت می‌باشد و روستاهای دارای ایستگاه پلیس و نیز میزان رضایت مردم از عملکرد این نیرو ارتباط مثبت و معنی‌داری با احساس امنیت روستاییان مورد مطالعه داشت.

نتیجه‌گیری و جمعبندی

احساس امنیت مفهومی بسیار مهمی است که می تواند تأثیرات بسیار عمیقی بر حیات اجتماعی و اقتصادی افراد جامعه داشته باشد. امنیت و ناامنی در جامعه تحت تأثیر عوامل فراوانی قرار دارد. تضعیف سرمایه اجتماعی، وجود احساس آنومی در جامعه، ناکارآمدی نهادهای کنترل و نظارت اجتماعی و غیره به شدت امنیت و از همه مهم تر احساس امنیت را تحت تأثیر خود قرار می دهد. شاید آشنایی با وضعیت این شاخص در جامعه در وحله اول اهمیت زیادی داشته باشد اما بدون شناخت عوامل زمینه‌ساز آن اعم از تقویت کننده و تضعیف کننده مثمر ثمر نخواهد بود. در این مطالعه سعی شد در کنار عوامل محیطی و فردی، کالبدی و فضایی نیز مورد توجه قرار گیرد. احساس امنیت یکی از مفاهیم وابسته به اعتماد است، که یک معیار کلیدی برای سنجش سرمایه اجتماعی به شمار می‌رود. فیشر در مطالعه خود نشان داد که بی اعتمادی بین همسایگان و بین هم محله‌ای‌ها

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

باعث می‌شود آنان ارتباطات کمتری داشته باشند. فقدان ارتباطات و فضای بی اعتمادی باعث می‌شود تا ساکنان نسبت به دنیای بیرون از خود ترس و واهمه نشان دهند. در این مطالعه نیز مهمترین متغیر موثر براحساس امنیت سرمایه اجتماعی و جو حاکم بین همسایگان می‌باشد. در شرایطی که اتحاد و اعتماد خوبی بین روستاییان وجود دارد، احساس اطمینان و آرامش روانی خوبی نیز بر جامعه حکمفرما است. نتایج مطالعات نشان می‌دهد جنسیت یک پیش بینی کننده قوی در ترس از جرم است. به عبارت دیگر زنان آسیب پذیرترند چراکه آنان باین باورندکه از نظر فیزیولوژی ضعیف تر از مردان هستند و باور ندارند که بتوانند از خود در مقابل حمله احتمالی محافظت کنند. در تحقیق حاضر با توجه به میانگین احساس امنیت در مردان و زنان تفاوتی بین دو جنس در احساس امنیت مشاهده نشد. هر چه سن افراد بیشتر می‌شود، شناخت بیشتری از محیط اجتماعی حاصل می‌کنند، واجد روابط اجتماعی و شبکه‌های تعاملیِ بیشتری می‌گردند، از حمایت اجتماعی بیشتری برخوردار می‌شوند و در نتیجه انتظار می‌رود احساس امنیت اجتماعی بیشتری داشته باشند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین سن و میزان احساس امنیت با توجه به میزان همبستگی و معنی داری در آزمون پیرسون رابطه وجود دارد و نتایج تحقیقات گذشته تایید می‌شود. در نظریه کنترل اجتماعی، احساس امنیت در نتیجه اعمال و رفتارهای سازمان‌های رسمی کنترل اجتماعی شکل می‌گیرد. منظور از احساس نظارت نهادی، ارزیابی نظارت، کنترل و حضور سازمان‌های دولتی تنظیم کننده روابط اجتماعی افراد در همه حوزه‌های اقتصادی- اجتماعی می‌باشد. به طور خاص نیروی انتظامی‌به عنوان متولی برقراری امنیت در جامعه اهمیت ویژه‌تری دارد. عملکرد پلیس به عنوان ابزار کنترل بیرونی افراد می‌تواند در ایجاد احساس امنیت اجتماعی مؤثر باشد که شامل در دسترس بودن، حضورمستمر در محیطهای عمومی و رضایت از عملکرد می‌باشد. نتایج تحقیق حاضر بیانگر آن است بین رضایت از عملکرد پلیس و نیز وجود پاسگاه پلیس و احساس امنیت ارتباط معنی‌داری وجود دارد. تجربه مستقیم جرم حالتی است که فرد به عنوان قربانی در معرض جنایت واقع شوند. در چنین حالتی احساس امنیت فرد به شدت کاهش می‌یابد و در برخی موارد می‌تواند منجر به آسیب‌های روحی و روانی برای قربانی شود. نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که عامل تجربه جرم شامل به طور کلی در احساس امنیت تاثیر گذار است. همچنین نتایج تحقیق همچنین نشان داد استفاده از ماهواره به دلیل انتشار اطلاعات و اخبار مغرضانه اثر منفی و برعکس تلویزیون به دلیل انتشار فضای روانی آرام تاثیر مثبتی بر احساس امنیت روستاییان داشته است. با عنایت به نتایج مطالعه، پیشنهادات زیر در این زمینه مطرح می‌شود:

۱. امنیت را باید با فرهنگ در سیستم اجتماعی ایجاد کرد نه با نیروهای جبری. فرهنگ سازی امنیت باید با توجه به شناخت ریسک‌های جامعه صورت گیرد. باید از کودکی آگاه سازی را آغاز نمود، فرهنگ امنیت را درکتاب‌های درسی گنجانید و با آموزش و تکرار رسانه‌ای به طور مداوم، آن را درونی ساخت.

۲. ارتقاء پیوندهای محله‌ای از طریق برنامه‌های مختلف اجتماعی و فرهنگی میان همسایگان از سوی دهیاری‌ها و بخشداری‌ها و شوراهای اسلامی روستایی باید مورد توجه قرار گیرد.

۳.به نظر میرسد که آگاهانه یا ناآگاهانه شبکه‌های تلویزیونی ماهواره‌ای تصویری خشونت بار و ناامن از جوامع در حال توسعه به ویژه جوامع اسلامی و خاصه ایران ارائه می‌دهند. محتوای خشونت آمیز اغلب برنامه‌های خارجی بر احساس امنیت خانواده‌ها خصوصا زنان تاثیر منفی می‌گذارد. در حالیکه برنامه‌های شبکه‌های داخلی از این نظر وضع به مراتب بهتری دارند و تحت نظارت بیشتری هستند. لذا با بهبود کیفیت برنامه‌های داخلی باید طیف مخاطبان داخلی را افزایش داد.

۴. آموزه‌های دینی از قبیل صداقت، اعتماد، امانتداری، همفکری، مساعدت به دیگران، مشارکت و...که از شاخص های سرمایه اجتماعی هستند، باید در جامعه نهادینه شود.

۵. مسئولان باید با تعامل فراوان با شهروندان و استفاده از سرمایه اجتماعی ضمن بالا بردن اعتماد نهادی و برقراری رابطه با مردم علی الخصوص جوانان، به بالابردن احساس امنیت روستاییان کمک کنند.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

۶. ازپخش شایعات، حوادث واخباری که باعث تشویش اذهان و افزایش اضطراب و ناامنی خاطر مردم می‌گردد، جلوگیری به عمل آید.

۷. در مکان‌یابی و استقرار پاسگاه‌های نیروی انتظامی روستایی باید دقت ویژه‌ای مبذول گردد و گشت‌های منظم پلیسی وجود داشته باشد. در دسترس بودن به موقع پلیس در شرایط اضطراری بیانگر این مفهوم است که اولین و مهم ترین توقع شهروندان از پلیس جهت افزایش احساس امنیت، صرف حضور فیزیکی پاسگاه نیست، بلکه حضور فعال پلیس در ۲۴ ساعت احساس امنیت شهروندان را افزایش خواهد داد.

منابع و ماخذ

احدی، محمدرضا، نورائی، پرنیان(۱۳۹۳) مطالعه تطبیقی ارتقای ایمن سازی شبکه معابر شهری برای معلولان و افراد کم توان جسمی- حرکتی، فصلنامه مطالعات مدیریت ترافیک، شماره۳۳، تابستان صص۲۳-۳۹.

ادیبی سعدی نژاد، فاطمه، عظیمی، آزاده (۱۳۹۰)، تبیین امنیت در محیط شهری بر مبنای پارامترهای کالبدی و طراحی(مورد شهر بابلسر)، فصلنامه جغرافیایی آمایش محیط، شماره ۱۵، زمستان.

ایمان، محمدتقی، مرادی گل مراد، جلاییان بخشنده وجیهه (۱۳۸۹)، بررسی ارتباط بین مسوولیت اجتماعی جوانان و احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه شهر مشهد)، مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۲۴ ، صص ۱۱۷- ۱۳۹.

بوزان، باری (۱۳۸۸). دولت ها، مردم، هراس، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

-بیگدلی، ا.۱۳۸۱، سیما و منظر فضاهای شهری، ماهنامه شهر و ساختمان، سایت آفتاب، ۵۰-۳۲.

بیات، بهرام (۱۳۸۷)، تبیین جامعه شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی، فصلنامه مطالعات امنیت، شماره پیاپی ۳۵، صص ۱۱۵ تا صفحه ۱۳۲

حسنوند، احسان، حسنوند، اسماعیل (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان (مطالعه موردی شهرستان سلسه)، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره چهارم، سال چهارم؛ صص ۸۰-۵۹.

جربانی، حمید (۱۳۸۹). بررسی آماری جرایم زنان ایران (با تاکید بر محکومیت به حبس). مجله حقوقی دادگستری، سال ۷۴، شماره ۷۲؛ صص ۱۱۷-۹۱.

دلاور، علی، جهانتاب، محمد (۱۳۹۰). تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت، فصلنامه مطالعات اجتماعی، سال چهارم، شماره ۴، صص ۹۵-۷۳.

زارع شاه آبادی، اکبر، ترکان، رحمت اله (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر یزد، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره دوم، سال چهارم، صص ۱۵۶-۱۳۵.

زنگی آبادی، علی، زنگنه (۱۳۹۰). مهدی، سنجش احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی (مطالعه موردی: شهر خواف)، فصنامه دانش انتظامی سال سیزدهم شماره اول، صص ۶۵-۴۱.

موسوی، میرنجف، حسن حکمت‌نیا و حمیدرضا احمدیدرینی (۱۳۸۷). شهرنشینی و امنیت، بررسی میزان و عوامل مؤثر براحساس امنیت شهروندان (مطالعهٔ موردی، شهر مراغه)، مجله پیک نورسال هفتم شماره سوم، صص ۵۰-۳۹.

نبوی، سید عبدالحسین، همکاران، بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی، جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و یکم، شماره پیاپی ۴۰، شماره چهارم، صص ۹۶-۷۳.

نورایی الیاس و محبوب صیدی (۱۳۸۹). بررسی جامعه شناختی ارتکاب جرم در بین جوانان شهر ایلام و عوامل اجتماعی موثر بر آن (مورد مطالعه: زندان مرکزی ایلام). فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، صص ۱۲۱-۱۰۵

نوروزی، فیض الله و سپهر فولادی (۱۳۸۸)، بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۵۹شهر تهران وعوامل موثر برآن، مجله راهبرد شماره ۵۴، صص ۱۵۹-۱۲۹.

نویدنیا، منیژه، ۱۳۹۰ اولویت امنیتی شهروندان در مناطق مختلف شهر تهران، فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال دوم، شماره دوم، صص۸۷-۹۹.

Aldrin Abdullah , Nordin Abd Razak et al,.(2012), Validating Crime Prevention through Environmental Design Using Structural Equation Model, Procedia - Social and Behavioral Sciences 36 ,. 591 – 601.

Boeting, B. P. (2006). The Routine Activity Theory:

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

A Model for Addressing Specific Crime Issues. ProQuest Social Science Journals, 75(6), 12-19.

Carmona, Matthew.; Heath, Tim.; Oc, Taner.; Tiesdell, Steve. (2003). Public Places, Urban Spaces, Oxford, Architectural Press.

Chang, D. (2011). Social crime or spatial crime? Exploring the effects of social, economical, and spatial factors on burglary rates.Environment and Behavior, 43(1), 26-52.

Christos Kollias , Mylonidis, Paleologou,(2013), Crime and the effectiveness of public order spending in Greece: Policy implications of some persistent findings, Journal of Policy Modeling ,. 121–133.

Franklin, T.W. et al (2008). A multilevel analysis of the vulnerability, disorder and social integration models of fear of crime. Social Justice Research, 21, 204-227.

Fussey, P., Coaffee, J., Armstrong, G., Hobbs, D., 2011. Securing and Sustaining the Olympic City: Reconfiguring London for 2012 and Beyond. Ashgate, Burlington,VT.

Giles-Corti; Billie; (2008); The built environment, neighborhood crime and constrained physical activity; Preventive Medicine; pp 241–251.

Heon moon, Sun-Young Heo,Sang-Ho Lee,(2014), Ubiquitous crime prevention system (UCPS) for a safer city, Procedia Environmental Sciences 22 ,.288 – 301.

Karakus, O. et al (2010). Fear of crime among citizens of turkey, Journal of Criminal Justice, 38, 174-184.

Little, Jo; Ruth Panelli, Anna Kraack, (2005), Women's fear of crime: A rural perspective, Journal of Rural Studies 21, pp: 151-163

Mazlan Bin Che Soh,(2012), Crime and Urbanization: Revisited Malaysian Case, Procedia - Social and Behavioral Sciences 42 ,. 291 – 299.

Mirela Paraschiv.,(2012), Urban (in) security and assessment of extreme poverty: residents perception referring to homelessness in Bucharest,. Landscape, Environment, European Identity, 4-6 November, Bucharest, 14 (2012) 226 – 236.

Okunola, O. O. (2010). Public housing and the residents' perception of safety in FESTAC housing, estate, Lagos State. An unpublished M.Phil thesis submitted to the Department of Architecture, Obafemi Awolowo University, Ile-Ife, Nigeria.

Perkins, Weeks, J. W., & Taylor, R. B. (1992). The Physical Environment of Street Blocks and Resident Perceptions of Crime and Disorder: Implicatons for Theory and Measurement. Journal of Environmental Psychology, 12(1), 21-34.

Rohana Sham, Omar, Amat,(2013), Hot Spot Urban Crime Area for Woman Travellers, Procedia - Social and Behavioral Sciences 68 , 417 – 426.

Rohana.S, Mashita.S,Suhana.M.,2011, Urban Infrastructure Design for a safe Travelling Among Vulnerable Commuters ,5th International Conference and Workshop on Built Environment in Developing Countries, School of housing, Building and Planning, Universiti Sains Malaysia.

Segun Okunola, Dolapo Amole,(2012) Perception of Safety, Social Participation and Vulnerability in an Urban Neighbourhood, Lagos, Nigeria, Social and Behavioral Sciences 35 (2012) 505 – 513.

Siti Rasidah Md Sakip, A. Abdullah, et al. (2013). Fear of Crime in Residential Areas. Asian Journal of Environment-Behaviour Studies.

Taylor, R. (1996). Neighborhood Responses to Disorder and Local Attachments: The Systemic Model of Attachment, Social Disorganization, and Neighborhood Use Value. Sociological Forum, 11(1).

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

Ünver, Ahmet. (2009), "People's experience of urban lighting in public space", master these, Istanbul, Turkey.

Wilson-Doenges, G. (2000). An Exploration of sense of community and fear of crime in gated communities. Environment and Behavior, vol. 32 no. 5, pp: 597-611

Wood, L. et al (2007). The anatomy of the safe and social suburb: an exploratory study of the built environment, social capital and residents' perceptions of safety. Health and place, 14,15-31.

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]

مدیریت شهری
فصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۴۲ بهار ۹۵
No.42 Spring 2016

[Downloaded from ijurm.imo.org.ir on 2026-11-03]